

Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi

Gəncə Dövlət Universiteti

CAHAN AĞAMİROV

ESKİ AZƏRBAYCAN YAZISI

(Ərəb əlifbalı Azərbaycan yazısı)

BAKI 2016

CAHAN AĞAMİROV

ESKİ AZƏRBAYCAN YAZISI

Ali məktəblərin filologiya fakültələrinin tələbələri üçün

Dərslik

*Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi tərəfindən təsdiq edilmişdir.
GDU-nin Praktik Xarici Dillər Kafedrasında 01.07.2016-cı il tarixində
16 sayılı protokolunda müzakirə edilib bəyənilmişdir*

Elmi redaktoru: professor M.Yusifov

Məsləhətçi : AMEA müxbir üzvü M.Nağısoylu

BAKI 2016

GİRİŞ

Dünya sivilizasiyasında bəşər tarixinin ən böyük və dəyərli nailiyyətlərindən biri yazı və əlifbanın kəşf edilməsidir. Bundan sonra artıq insanlar düşündüyü fikirləri və danışdığı sözləri yazıda ifadə etməyə nail olmuşlar. Digər tərəfdən bəşəriyyət əsrlərlə ərsəyə gətirdiyi bütün elm sahələrini, tarixini, adət-ənənələrini və ədəbi-bədii əsərlərini dünyanın müxtəlif ölkələrində göstərmək imkanı əldə etmişdir. İndi bunun nə dərəcədə əhəmiyyətli olmasını anlamaq çətin deyildir.

Azərbaycan xalqının da yazı mədəniyyəti çox qədimlərə gedir. Deyilənlərə görə bizim Şumerlər vaxtında əlifbamız olmuşdur. Lakin təəssüflər olsun ki, bu günə qədər tam şəkildə bizim əlimizə gəlib çatmamışdır. Əsas etibarıyla Azərbaycan xalqının eski yazısı ərəb əlifbasıyla özünü göstərir. Bu da VII əsrdə İslam dininin yaranması və yayılması, ərəblərin istilaları nəticəsində öz dil, din, adət-ənənə, ədəbiyyat, elm və s. bütün Afrika, Yaxın və Orta Şərq, hətta Avropaya qədər yayılması ilə bağlıdır. Azərbaycan da istina deyildi. Beləliklə, biz də yarı xoş, yarı zor ərəb əlifbasını qəbul etməli olduq. Uzun illər, daha doğrusu 13 əsr (VII-XX) bu əlifbanın təsiri altında qaldıq.

Heç kəsə sirr deyil ki, bizim böyük şair və yazıçılarımız bu əlifbadan istifadə edərək öz əsərlərini ərəb əlifbası ilə yazmaqla bərabər, ərəb və fars dilindən də istifadə etmişlər. Bununla da dilimizə külli miqdarda ərəb-fars sözləri keçmişdir. Bunun bir tərəfi ziyanlı olsa da, digər tərəfi dilimizin zənginliyi baxımından faydalıdır. Orta əsrin ən böyük şairləri ƏbuÜla Gəncəvi, Məhsəti Gəncəvi, Xaqani Şirvani, Nizami Gəncəvi, Nəsimi, Füzulidən ta C. Məmmədquluzadə, Sabirə qədərki sənətkarlar ərəb və fars dilindən və bu əlifbadan bəhrələnmişlər. İndi əziz oxucular, əgər biz adları çəkilən dahilərimizi ədəbiyyatımızdan silsək, onda biz ədəbiyyatımızla yetim qalarıq... Sırf əlifba nöqtəyi-nəzərincə məsələyə yanaşsaq görürük ki, ərəb əlifbası ilə Azərbaycan əlifbası arasında xeyli uyğunsuzluqlar

mövcuddür. Ərəb əlifbasında 28 hərf olduğu halda, Azərbaycan əlifbasında 32 hərf vardır. Fars dilində də 32 hərf mövcuddür. Keçmiş alimlər vəziyyətdən çıxış yolu olaraq ərəb əlifbasında olmayan *p, ç, j, gh* hərflərinə komponentlər tapmışlar ki, bu da lüğət tərkibində olan sözlərin itməməsinə zəmin yaratmışdır.

Sait səslərə gəlicə burada vəziyyət bir qədər qəlizdir. Belə ki, ərəb əlifbasında 6 sait səs olduğu halda, dilimizdə 9 sait səs mövcuddür. Ərəb və fars dillərində sait səslər iki qrupa bölünür:

1. Uzun saidlər : *a, u, i*
2. Qısa saidlər : *ə, e, o*

Qısa saidlər də hərəkətlərlə ifadə olunduğundan onlar yazıda ancaq sözlərin əvvəlində “*v*” əlif hərfi ilə yazılır, sözlərin ortasında hərəkətlər bir qayda olaraq yazılmır, lakin oxuda nəzərdə tutulur. Bu da müəyyən çətinlik yaradır. Digər tərəfdən Azərbaycan dilində olan qalan 3 sait səs *ü, ö, ı* yenə komponent şəklində düzəldilmə zərurətində qalmışdır.

Ü yazmaq üçün sözün əvvəlində “*v*” əlif hərfini yazıb, onun yanına “vav” *v* hərfini əlavə edib üzərinə “həmzə” işarəsini qoymaq lazımdır, sözün ortası və axırında əlifsiz yazılaraq bu şəkli alır *v*. Eyni ilə bu hal “*ö*” hərfinə də şamil edilir ki, bu da oxu zamanı çətinlik törədir. “*v*” hərfini ifadə etmək üçün isə təbii ki, dilimizdə bu hərf sözlərin əvvəlində gəlmir. Sözün orta və axırında farscadan götürülmüş formadan “*i*” hərfinə aid şəkildə yazılır:

i axırda

ı, i ortada

ی

ي

Bu da bir çətinlik yaradır.

Ümumiyyətlə, əlifba reforması çox çətin, ağırlı-acılı bir prosesdir. Azərbaycan xalqı 4 dəfə bu reformanı keçmişdir:

1. Ərəb əlifbası
2. Latın əlifbası

3. Kiril əlifbası

4. Latın əlifbası

Əlbətdə, dilimizə daha uyğun latın qrafikalı Azərbaycan əlifbasıdır. Ancaq onu demək lazımdır ki, ərəb və kiril əlifbası bizim ana dilimizə yabancısıdır. Ərəb əlifbasının bəzi çətinliklərini göstərdik. Kiril əlifbası da dilimizin yazılış qaydasına uyğun deyil. Misal olaraq: kişmiş, pişik, keşniş sözlərinin yazılışına nəzər salmaq kifayətdir. Vaxtilə hörmətli şairimiz Əli Nəzmi Məmmədov belə demişdir:

“Dil var ikən, gəlin lisan deməyək,

Döndərib farscaya zəban deməyək.

Hər kəsin var dili, ağzı, sözü,

Ağıza and içək, dəhan deməyək.

Ərəbi göndərək öz evlərinə,

Farsla rusa da qal bizdə mehman deməyək.”

Zaqafqaziyada bizimlə bərabər yaşayan gürcü və ermənilərin əlifbaları özlərindən başqa heç kəsə lazım olmasa da dilin dəyişikliyə uğraması baxımında çox vacibdir. Lakin türklər demişkən: “olacaq artıq olmuş”. Bununla bərabər yuxarıda qeyd etdiyimiz kimi bizim 13 əsr yazılmış tarix və ədəbiyyatımızın qızıl dövrünü unuda bilmərik.

Əlifba reformaları nəticəsində Azərbaycan əhalisinin yalnız 10 faizi indi ərəb əlifbasını bilir, 40 faizi kiril əlifbasını bilir, qalan 50 faizi də latın qrafikalı Azərbaycan əlifbasına bələddir. Lakin gəncləri təşkil edən bu 50 faiz də nə ərəb, nə də kiril əlifbasını oxuya bilir. Elə uçurum da burdan başlayır. Bizim bu dərslük kitabını yazmaqda məqsədimiz qismən də olsa bu çətinliyi aradan qaldırmaqdır ki, heç olmasa filologiya təhsili alan gələcək müəllimlər 13 əsrlik bu gözəl ədəbiyyatımızı tədris edərkən çətinlik çəkməsinlər.

Eski Azərbaycan əlifbasından söhbət açarkən öncə onu demək lazımdır ki, bu söz *əski* – *cındır*, *parça kəsiyi* deyil, *eski* – *qədim*, *köhnə*, *keçmiş* deməkdir. Bu, türk əlifbasının yazılışının bizə bəxş etdiyi yanlışlıqdır. Gəlin bir neçə misalla bunu izah etməyə çalışaq: Türkiyə türkcəsində bu “e” hərfi həm “e” və həm də “ə” saitini ifadə edə bilir. Misallar: el- el - əl, eski – eski – əski. Dünyalarca tanınmış müğənnimiz Rəşid Behbudovun repertuarından bir türk mahnısına baxsaq kifayət edər:

Yabancı olduq şimdi

Yadık bir- birimizə

İstesen gel dönelim,

Eski günlerimize.

Göründüyü kimi müğənni doğru tələffüz etmişdir. Təbii ki, keçmiş, qədim, köhnə günlərimizə dönək, kim cındır, parça kəsiyi gününə qayıdar?

Yeri gəlmişkən onu göstərməyi özümüzə borc bilirik ki, eski əlifba haqqında iki kitab yazılmışdır. Onlardan birincisi hələ müsavət dövründə Mirzə Abbas Abbaszadə tərəfindən yazılmışdır. Bu dərslik o zamanın ibtidai siniflər üçün nəzərdə tutulmuşdur. Lakin bugün onu yenidən bərpa edib ali məktəblərdə tədris etmək metodiki cəhətdən uyğun deyil. Dərslik ancaq əlifbanın öyrədilməsi kursunu əhatə edir. Misal olaraq “a” hərfini bilmək üçün alma şəklindən istifadə olunmuşdur. Ancaq onu da deyək ki, ilk kitab kimi qiymətlidir.

Ali məktəb tələbələri üçün 1993-cü ildə Samət Əlizadənin yazdığı *əski* Azərbaycan yazısı dərslik kitabıdır. Buna da birmənalı yanaşmaq olmaz. Şəxsən mən hər yazılan bir dərslik kitabına çox müsbət yanaşıram. Samət müəllim Azərbaycan dili barədə xeyli məlumat vermiş, dərsliyi fəsillərə bölmüş, yazı növləri haqqında bilgi yaratmış və kitabın sonunda ərəb və fars sözlərinin lüğət vasitəsilə yazılış qaydalarını, Azərbaycan dilində işlənmə prinsiplərini göstərməyə nail olmuşdur. Lakin bununla bərabər nöqsanlar və çatışmayan

cəhətlər də yox deyildir. Belə ki, dərslük kiril əlifbası ilə yazılıb ki, indiki tələbələr də nə ərəb əlifbasını, nə də kiril əlifbasını oxuya bilir. Bu dərsi tədris edən müəllimlər də sırf ixtisaçı deyillər. Fikrimizcə bunu ədəbiyyatçı deyil, şərqşünas tədris etməlidir. Hərflərin əksəriyyəti 4 şəkilli kimi göstərilir. Misal olaraq:

Hərf	əvvəldə	Ortada	Axırda	ayrılıqda
ب = be = b	ب	ب	ب	ب

Əslində professor T. Rüstəmovə və mən bu tipli hərfləri 2 şəkildə veririk:

əvvəldə=ortada

axırda=ayrılıqda

ب

ب

Bu ona görədir ki, ərəb əlifbasındakı birdən çox forması olan hərflər birləşir, ancaq təkşəkilli hərflər özündən sonra gələn hərflərlə birləşmir.

Məsələn: بـير - bəbir – bəbr ; تابـتـab – təb

İndi soruşulur sözün əvvəlində gələn “b” hərfi ilə ortada gələn eyni cür, sözün axırındakı və ayrıca yazılan arasında fərq yoxdursa, onu 4 şəkildə göstərməyə heç bir lüzum yoxdur, yaxud 9 təkşəkilli hərf var ki, bunlardan 7-si özündən sonra gələn hərflərlə birləşməz, ancaq 2 hərf istisnaıq təşkil edir.

Misallar: اذاد نور زر دارا آرزو برابر بد

Göründüyü kimi: وادذزررژ

Bu hərfləri 2 şəkilli kimi göstərmək doğru deyil. Əlbətdə, əlifba mövzusu keçilərkən bunların hamısı müfəssəl olaraq izah ediləcəkdir. Bütün bu göstərilənlər nəzər alınmaqla və müasir zəmanəmizdə Şərqi Qərbə və Qərbi də Şərqi inteqrasiyasını nəzərə alaraq “Eski Azərbaycan yazısı” adlı dərslüyün ərsəyə gəlməyinə bir ehtiyac hissi və zərurətin olduğunu dərk etdik. Bu işdə əməyi olan hər kəsə minnətdarlığımı bildirirəm. Əziz oxucular, təklif və iradlarınızı Gəncə Dövlət Universitetinin Xarici Dillər fakültəsinə bildirməyinizi sizdən xahiş edirik. Öncədən Sizə təşəkkür edirik!

Müəllif

I FƏSİL

ƏRƏB ƏLİFBASI HAQQINDA ÜMUMİ MƏLUMAT.

ƏRƏB ƏLİFBASININ ARDICIL OLARAQ ÖYRƏNİŞ QAYDALARI.

Dünyanın ən qədim yazı və əlifbalarından biri ərəb əlifbasıdır. Ərəb əlifbası zərgər dəqiqliyi tələb edən bir əlifbadır. Bu əlifba yazısı sağdan sola yazılır.

Rəqəmlər isə soldan sağa yazılır:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

1234567890

Ərəb əlifbasında nöqtənin əhəmiyyəti böyük rol oynayır. Hərflərin yazılış qaydaları 4 cürdür:

1. Təkşəkilli hərflər 9 ədəd
2. İkişəkilli həflər 19 ədəd
3. Üçşəkilli hərflər 1 ədəd
4. Dördşəkillihəflər 3 ədəd

Cəmi 32 hərf

Eski Azərbaycan əlifbasında nuni-səğir deyilən bir hərf də əlavə edilmişdir ki, bəzi sözlərin sonunda yazılaraq “n” hərfini ifadə edir. Bu hərf əsas etibariylə hərfiylə yazılıb nun= ن = n kimi tələffüz edilir.

Hərflər, səslər	əvvəldə	ortada	Farsca adı	ərəbcə adı
ə	ا	أ	Zəbər	Fəthə
e	إ	إ	zir	Kəsre
o	و	و	piş	Zəmmə

Cədvəldən göründüyü kimi bu qısa saıtləri ifadə etmək üçün sözlərin əvvəlində ərəb əlifbasının birinci hərfi “ا” əlifdən istifadə edilir. Lakin ortada əlifsiz yazılıb hər hansı bir samit səsin üstünə və altına qoyulur. Əlifba bəhsini bitirənə qədər biz bu hərəkələri qoyacağıq. Lakin göz alışandan sonra bu hərəkələr yazılmayacaq, ancaq oxu zamanı tələffüz edilməlidir. Bax, oxucu ilə tələbəninin fərasəti özünün göstərməlidir. Biz dərsləri hissələrə ayırıb öz bildiyimiz metodla təklif edə bilərik. Ancaq mənimsəmə qabiliyyətini nəzərə alaraq bu işi müəllim və tələbələrin öz öhdəsinə buraxırıq. Ərəb əlifbasını bilmək bizim borcumuzdur.

Uzun saıtlər

Uzun saıtlər *a, u, i* bir qayda olaraq yazıda özünün göstərir. Onları aşağıdakı kimi səciyyələndirmək olar:

o = ا e = ا ə = ا

Əlif ا = a, e, ə, o özündən sonra gələn hərflərlə birləşməz.

a = ا u = او i = اى

uzun saıtlərin yazılış qaydası belədir:

Ortada, axırda, ayrıca	əvvəldə		
ا	آ	A	
و	او	U	
axırda, ayrıca	ortada	əvvəldə	
ى	ي	اي	İ

Qeyd etmək lazımdır ki, *ى = ye = i*, yhərfi həm i saıtlini, həm d y samitini bildirir. Fərq yalnız əlifdədir.

axırda, ayrıca	əvvəldə ,ortada	
ى	ي	“Y” kimi

Tapşırıq 1. Sait səslərin hərəsindən 1 sətir yazıb yadda saxlayın.

Samit səslər

Əslində ərəb əlifbasındakı hərflər bir-birinin oxşarıdır. Aşağıdakı hərflərə nəzər salmaq kifayətdir:

B = ب P = پ T = ت S = ث

Yadda saxlayaq ki, 2, 3, 4 şəkilli hərflər özündən əvvəl və sonra gələn hərflərlə bitişik yazılır. Yuxarıda göstərilən bu samit səslərin yazılış forması 2 cürdür. Ərəb əlifbasında böyük-kiçik hərf yoxdur. Gəlin cədvələ nəzər salaq.

axırda, ayrıca	əvvəldə ,ortada
ب	ب
پ	پ
ت	ت
ث	ث

İndi isə 5 təkşəkilli oxşar hərflərdən bəhs edək:

Bu hərflər özündən sonra gələn hərflərlə bitişməz.

D = dal = د

Z = zal = ذ

R = re = ر

Z = ze = ز

J = je = ژ

Keçdiyimiz hərflərə aid misallara diqqət yetirək:

آب، با، بابا، باب، تَب، تاب، بُت، دَر، آز، دارا، آزاد، آذر، آراز، بَرابَر، زَر، تار، بَد، باز، اوز، یوز، دوز، پار، توپ، ثابت، یار، نی، آری، زیبا، آژدر، داد، دَرزی، دَرَد

Tapşırıq 1. Verilmiş sözlərdən istifadə edib hərəsindən bir sətir yazın.

Tapşırıq 2. Sozlərdən istifadə etməklə cümlələr qurun.

axırda, ayrıca	əvvəldə , ortada	
ح	حح	h = he
ج	جج	c = cim
خ	خخ	x = xe
چ	چچ	ç = çe

حاجی، جَبَر، جَواد، جوجه، بیجا، چانه، چپ، تاریخ، حار، چتر، خانه، تَخت، جوز، جوراب، خَبَر

Tapşırıq 1. Sözlərin hərəsindən bir sətir yazın.

axırda, ayrıca	əvvəldə , ortada	
س	سس	s = sin
ش	شش	ş = şin

Bu ikişəkili hərflər bir qayda olaraq dişli çapda, dişsiz yazıda işlədilir.

سارا، سَس، بَس، سَردار، دَرَس، آش، شَراب، بَت، شَب، شَر، رَشاد، داش، داداش، شیر، بَشَر، سینی، سَبَد

Tapşırıq 1.Sözlərin hərəsindən bir sətir yazın.

Tapşırıq 2.Özünüzdən 3 cümlə qurub yazın.

axırda, ayrıca	əvvəldə , ortada	
ن	نن	n = nun
ل	لل	l = lam
م	مم	m = mim

نا، نان، آن، بَنَدَر، بَدَن، نادر، تارزَن، اَب، لِباس، مال، بُلْبُل، دِلارا، دِلشاد، دِلبَر، سَمَت، مَن، راسم، نَم، زِمستان، سَلام، سَلامت، بادام، تَمام، مرد، مار، مَنزِل

Qeyd: yadda saxlamaq lazımdır ki, **Jhərfi əliflə** birləşdikdə bu şəkli alır:

Yazıda ل ا çapda لا olur.

Nuni səğir = n = ك bu hərf biz azərbaycanlılar tərəfindən artırılmışdır. İsmi yiyelik halının son hərfi bununla yazılır. Misallar: آرزونوک، بونوک، اونوک، سئیک، سئیک، اونوک، بونوک، آرزونوک

Tapşırıq 1.Verilmiş sözlərdən istifadə etməklə özünüzdən bir neçə söz əlavə edib yazın.

و “vav” hərfinin ifadə vasitələri.

Bu hərf təkşəkili olsa da aşağıdakı xüsusiyyətləri ifadə edir:

1. “V” kimi səslənir: ولى، وارد، ديوار
2. “U” səsinə verir: ليمو، نور، دور
3. Hərəkəsiz ayrıca “və” bağlayıcısı olur: انار و من، ايشن و درس
4. Üzərimə 4 həmmə işarəsi qoyularsa, bu zaman “o” və “u” hərflərini əvəz edir: دوز، اوزوم، اوروش، دون

Qeyd: əhərfləri sözlərin əvvəlində **o, u, ü, ö** səslərini ifadə edərsə **ا** əliflə yazılır. او، اوچ، اوز، اورا

Tapşırıq 1. Vav hərfinin bütün ifadə vasitələrinə cümlələr qurub ərəb əlifbası ilə yazın.

axırda, ayrıca	əvvəldə , ortada	
ك	ك	k = kaf
گ	گ	q, g = gaf

کریم، اکرم، کتاب، پاک، اُردک، دُکتر، گردیش، شاگرد، زنگ، کُمک، اک، گیلان، زرگر، اگر

Qeyd 1: **ک** və **گ** hərflərindən sonra qalın saitlər gələrsə, onlar qalın “k” və “q” kimi tələffüz olunur.

Qeyd 2: **ک** və **گ** hərfləri **ل** hərfi **ا** əliflə birləşdikdə aşağıdakı kimi olur: گل، کل، گا، کا
گُلا را کل کار گاز گلدی

Qeyd 3: Çapda **ک** hərfi belə də yazıla bilər: **ك** eyni ilə **نuni səğir** kimi: اُردک، بَزک، کولک، اکمک، گورک

Tapşırıq 1. Gəldi, getdi felləri ilə 5 cümlə qurub ərəb əlifbasıyla yazın.

axırda, ayrıca	əvvəldə , ortada	
ف	ف ف	f = fe
ق	ق ق	ğ = ğaf

فال، فامیل، فوتبال، دَف، رَف، فَرمان، نَفَر، قَدیم، قایق، قاشق، بشقاب، شَرَق، شَفَق، دَفتر، قَنَد، نُفَنگ، وَرَق، قَفَس، قَفَاز، قَلَم، اَلفبا، فارسی

Tapşırıq 1. Verilmiş cümlələri ərəb əlifbası ilə yazın.

1. Atam iki gündən sonra gəldi.

2. Rafət dərindən getdi.
3. Qar ağ rəngdədir.
4. Biz futbol oynadıq.
5. Dəftər və qələm stolun üstündədir.

H = ha = ه

Ayrıca	axırda	ortada	əvvəldə
ه	هـ	هـ	هـ

Yadınıza salaq ki, biz ح = he hərfini keçmişik. Ərəb və fars dillərindən bir hərfin bir neçə ifadə vasitəsi ola bilər. Qərribə də burasıdır ki, mövcud olan 2 cür h, 2 cür ğ, 2 cür t, 3 cür s, və 4 cür z hərflərinin hansının hardayazılmasının xüsusi bir qanunu yoxdur. Bunları acaq dilimizə keçən ərəb və fars sözlərinin yazılışından əxz edib əzbərləmək yolu ilə yadda saxlamaq olar.

Ərəb əlifbasının ən cətin yazılış hərfi də “ha”dır ki, onun da 4 forması vardır.

Əlavə olaraq çap və yazı formaları bir - birindən fərqlənir. Bu hərfin ona görə 4 forması var ki, bunları bir-biri ilə əvəz etmək olmaz. Çünki hər formanın öz yazılış qaydası mövcuddur.

هَر، ماہر، هَم، شَہر، بُوہروز، مُہَنَدِیس، بَہار، قَہرمان، قَہوی، نَہ، ہادی، بَہرام، مُہ، دَہ

Bəzən “H” ilə “A”-nın birləşməsi əlyazısında bu şəkildə olur: ها

Qeyd: Bəzən sözlərin axırında yazılan ha hərfi dilimizdə ə-e saitini əvəz edir.

Misallar: نَہ، دیوار، پَرَدَہ، لالہ، شَہلا، پَروانہ، پَنجَرہ، تارہ

Əslində bir qayda olaraq ərəb və fars dillərində hərəkətlər sözlərin sonunda gəlmədiyindən “ha” hərfindən burada istisna kimi istifadə olunur.

Tapşırıq 1. Verilmiş cümlələri ərəb əlifbası ilə yazın. Ha və he hərfələrini düzgün yazmağa çalışın.

1. Hadı Həmidin qardaşdır.
2. Hava nə isti, nə də soyuqdur.
3. Bəhram İran şahıdır.

? = Eyn = ع

Ğ = Ğeyn = غ

Ayrıca	axırda	ortada	əvvəldə
ع	ع	ع	ع
غ	غ	غ	غ

غنى، غنچه، غلام، جُغرافيا، تيغ، باغ، داغ، باغبان، لُغت، اَرَمَفان

ع eyn hərfinin aşağıdakı xüsusiyyətləri vardır:

1. Özündən sonra gələn sait səsə yazılaraq qüvvət verir, lakin tələffüz edilmir: عالم عارف عيسى
2. Bəzi sözlərin sonunda yazılır, ancaq tələffüz edilmir: جمع، دفاع
3. Bu hərf ərəb dilindən keçdiyi üçün apostrofu ifadə edir. مَعنا، مَلوم، شعر
4. “Ə” səsini bildirir: عَرَب، على، عكس
5. “E” kimi səslənir: علم، عيب
6. “Ü” kimi oxunur: عنوان، عمومي، عمر

Tapşırıq 1. Azərbaycan dilində işlədilən ع hərflili 10 söz tapıb yazın.

T = ta = ط

Z = za = ظ

axırda, ayrıca	əvvəldə , ortada	
ط	ط ط	T = ta = ط
ظ	ظ ظ	Z = za = ظ

Bu iki hərf təkşəkili olsa da özündən əvvəlki və sonrakı hərflərlə istisna olaraq bitişik yazılır. طوطى، طاووس، طاهر، طبل، مطبخ، شرط، أطاق، أطو، فقط، طأب، طاقت، ظالم، نظري، نظره، ناظر، نظم، نظامى، حافظ، ناظم

Beləliklə, təkşəkili hərflər 9 ədəddir: ادذر ز ژ و + طظ

$$2 + 7 = 9$$

Onlardan 7-si özündən sonra gələn hərflərlə birləşməz, son 2 hərf isə bir qayda olaraq həm özündən əvvəlki, həm də özündən sonrakı hərflərlə bitişik yazılır.

Tapşırıq 1. Mətnlərdə keçdiyiniz sözləri əzbərləyin, yazılışlarını yadda saxlayın.

S = sad = ص

Z = zad = ض

axırda, ayrıca	əvvəldə , ortada	
ص	ص ص	S = sad = ص
ض	ض ض	Z = zad = ض

Beləliklə, əlifbacədvəliniyekunlaşdırırıq. Bizəaydınolurki;

1. 9 təkşəkilihərf : ادذر ز ژ و ط ظ
2. 18 oxşarhərf : بت پ ث ج چ ح خ س ش ع غ ف ق ک گ
3. 5 bənzərsizhərf: ل م ن ه ی
4. 17 nöqtəlivə 15 nöqtəsizhərftəvərdir.

Tapşırıq 1. 20 Azərbaycan feli tapıb onları ərəb əlifbası ilə yazın. Bu sizin əlifbanı necə mənimsəməyiniz göstəricisidir.

Ərəb əlifbasının bəzi fonetik qaydaları

1. **Təşdid işarəsi.** Ərəb mənşəli sözlərdə əgər 2 eyni samit səs yan-yan gəlırsə onlardan biri yazılır, ikincisi isə təşdid işarəsiylə əvəz edilir. Təşdid işarəsi hərflərin üstündə yazılır. Nümunələr: رَسَامٌ، جَبَّارٌ، تَبَسُّمٌ، تَرَقَّى، جَدَّى، اَوَّلٌ
2. **Tənvin işarəsi.** Ərəb mənşəli sözlərin sonunda yazılaraq “ən” oxunur. اَوَّلًا، تَقْرِيْبًا، رَسْمًا، جِدًّا، مَعْنًا
3. اى Əlif məqsur (qısa əlif) Ərəb dilindən keçən bəzi sözlərin sonu i = اى ilə yazılsa da, a – kimi tələffüz edilir. موسى، عيسى، معنى، كُبرى، يحيى، اعلی
4. Oxunmayan vav (vavemədule) Fars dilindən dilimizə keçən sözlərin bəzilərində xe خ ilə əlif arasında vav و hərfi yazılır, lakin tələffüz edilmir: خواهش خار خوار خواننده خواب
5. **Əhəməzə işarəsi.** Ərəb dilindən Azərbaycan dilinə keçən sözlərdə aşağıdakı hallarda işlədilir:
 - a) əlif üzərinə qoyularaq çox nadir hallarda ع eyn hərfini (apostrofu) əvəz edir: تامين، تاثير
 - b) bəzi sözlərin sonunda yazılaraq oxunmur: املا، انشاء، ضياء
 - c) bir çıxıntı ilə yazılır: سؤال، مسئله، دائی، رئیس
 - d) Bu hal Azərbaycan sözlərində də özünün göstərir: وئر، ائل، ننجه، گنجه
 - e) izafət söz birləşmələrində “ye” اى kimi səslənir: ديوانه، صحراء، پروانه من

Tapşırıq 1. Fonetik qaydaları əks etdirən 10 cümlə qurun.

Tapşırıq 2. Ərəb əlifbasını və onun yazı qaydalarını daima təkrar edin.

ابجد حسابی

Əbcədhəسابی

كلمن kələmən	حطى hotti	هوز həvvəz	ابجد əbcəd
ضظغ zəzəğ	ثخذ səxz	قرشت qərəşət	سغفص səfs

Qeyd edək ki, bu sözlərin heç bir mənası yoxdur. Ancaq 28 ərəb əlifbasının hərəsinin özünə görə rəqəm ifadəsi var. Bu hesab əsasən, başqalarının bilməməsi üçün maliyyə, ticarət və görüş vaxtlarını təyin etmək üçün işlədilmişdir. Gəlin ərəb əlifbasının ifadə etdiyi rəqəmlərə nəzər salaq:

ث – 500	ف – 80	ك – 20	و – 6	ا – 1
خ – 600	ص – 90	ل – 30	ز – 7	ب – 2
ذ – 700	ق – 100	م – 40	ح – 8	ج – 3
ض – 800	ر – 200	ن – 50	ط – 9	د – 4
ظ – 900	ش – 300	س – 60	ى – 10	ه – 5
غ – 1000	ت – 400	ع – 70		

Tapşırıq 1. Əzbərləyin. Özünüzdən rəqəmlər yazıb hərflərlə ifadə edin.

II FƏSİL

OXU MATERIALLARI

لقماندان بېر حکايه

بېر گون لقماندان سوروشدولار:

-سن ادبي کي مدن او یرنميسن؟

-ده دی ادبسیز لردن.

یئنه سوروشدولار که نوجه یعنی ادبسیز لردن؟

-جواب و نردی که من انلاریک حرکت لرینه باخیب عکسینی اتدیم.

ملا نصرالدینیک خورجینی

بېر گون ملاتیک اوزون قلاغینیک اوستوندن اونوک خورجینی او غورلا یرلار ملا جماعته ده یر:

اگر خورجینی ونیرمسئیز گورون نه اده جیم؟

خورجینی ملایا قایتاریرلار

بیری صوروشور؟ ملا اگر خورجین تاپیلما سایدی او زمان نه ادجیدین؟ ملا جواب ویریر: اوندا اروادا

دویجکدیم کهنه کلیمدن ینی بېر خورجین تیکسین. بو حادثه هامینیک گولوشونه سبب اودور.

ایکی رسامیک مسابقه سی

ایکی رسام اوز ارالاریندا شرط کسیرلر که گورک کیمیک اثری داها یاخشیدیر.

بیرینجی گندیب ایکینجینیک رسم ایشینه باخیر گورور که باغدا چکیلن گول او قدر گوزلدیر که بلبل لر

انون جانلی ساییر اوزرینه قونماق ایستیرلر.

بو دفعه ایکینجی گلیب یولداشینیک ایشینی ایله تانیش اولماق ایستیر و صوروشور: بس رسم اثری

هانی؟ جواب و نریر او پرده نیک ارخاسیندادیر. رسام چرده نی چکنده گورور دیواردیر. باشا دوشور که

اگر او بلبل لر ی الداتمیشدیسایا یولداشی اونیک اوزونی الدادیب.

ملانیک اوزون قولاغی

بیر گوجه ملانیک طویله سیندن انوک اولاغینی اوغورلایرلار. سحر ملا ایله آروادی های کوی سالیرلار. سسه قونشولار توپلاشیرلار. ملایا تسلی ورن قونشولاردان بیر ده یر:

ملا گنجه کیم دروازه نی آچیق قویوب؟

ملا جواب وئریر من. آکیشی گناه سنده دیر که اوغرویا شرانط یاراتمیسان.

ایکینجیده بیر: بس کیم طولهنیک قاپیسینی آچیق قویوب؟

ملانیک آروادی ده بیر، من. آی ارواد سنیک گناهین دیر که اوغرویا یول آچمیسان.

اوچونجوقونشو ده بیر که گناه اولاغیک اوزونده دیر که یاد آدم انو آپاراندای های کوی سالایدی ملا ایله آروادی کمک اتمیه گلیدی.

آخر ملا ده بیر که هیچ اوغرو نوک گناهی یوخدور؟

فیزیکا عالمی و قاپیچی

بیر گون عالم استراحت اوچون دنیز ده گزمه یه بیر قایق کرایه ادیر. دنیز ده عالم قایقچی دن

صورشور؟ سیز علمیندن خبردار سیز؟

قایقچی جواب وئریر که خیر.

بیر فردن صونرا قایقچی عالم دن سوال ادیر سیز اوزمک علمینی بیلیر سینیز؟

عالم ده بیر خیر. قایقچی ده بیر که بو حالحده منیم اتگیدن برگ یاپیش که سیزی طوفاندان خلاص اده بیلیم.

تیمور لنگ و ملا نصر الدین

امیر تیمور بیر گون ملانی یانینا چیقیریر. ملا ایچری داخل اولاندا گورور که بیر فخر تخت ده اوتوروب باشا دوشور که بو حکمدار دیر.

ده بیر، ای قبله عالم! تیمور تنز ملانیک سوزونو کسیر، من هله دنیانی توتمامیشام.

ملا ده بیر ای بورداکیلارک باشینین تاجی.

تیمور یینه ملانی دانیشماغا قویمور. سن نه بیلیرسن که بورداکیلار منی تاج کیمی قبول ادیر؟
ملا علاجسیز قالب ده بیر که نه اوسان نه بو، بس اوندا نییه گلیب بو جماعتله اتورمورسان که گورک
سن نه ده مک ایسته بیرسن؟
امیر تیمور گولوب ملانی مکافاتلاندیریر.

آتالار سوزلری

1. تک الدن سس چیخماز.
2. داماداما گول اولار.
3. اکسن بیچمزسن.
4. حقیقی دوستی دار گونده تانی.
5. هنج وقت انلدن اوزاق دوشمه.
6. ال توتماق علی دن قالب.
7. ایری یوک گدیب منزله چیخماز.
8. حلوا ده مکله آغیز شیرین اولماز.
9. آقاج بار وئرنده باشینی آشاغی دیکر.
10. هر جای سوزون مرجایی جوابی اولار.

آذربایجان صمد وورغون

انل بیلیر که سن منیم سن

یوردوم یوام مسکنیم سن

آنام، دوغما وطنیم سن

آیریلارمی کونول جانان؟

آذربایجان، آذربایجان!

کر

بیرجه داملا صودور یراوزنده کر
باخسان بو دنیانیک خریطه سینه
بس نییه قلبیم ده عمان دویونور
من قولاق آسدیقجا کریک سسینه؟

مشفق

ادامه اولدن مایه گرکدیر
آناسیز اوشاقا دایه گرکدیر
هر ینتن چیخیب میدانه شاعرم
آدامیک اوزونده حیا گرکدیر.

آماز گولونگونو ووروب داشلارا
چیخدیقجا داشلاردان چوره بییک سنین
دنیای هی دویوب هی دوشونمه یه
بیر نغمه ده اولدوقجا گرین سنیک
شاعر ینی-ینی سوزلر بولاجاق
کائنات اولدوقجا شعر اولاجاق!

صابر

بهار

گل-گل ا یاز گونلری
ایلین عزیز گونلری
داغدا اریت قارلاری
باغدا اریت قارلاری
آقاجلار آچسین چیچک
یاپاغی لچک - لچک.

شاعرم

شاعرم چونکی وظیفم بودور اشعار یازیم
دوزو دوز، ایرینی ایری گوجنی تار یازیم.
نییه بس بویله برلدرسن آقاره گوزونو
یوخسا بو آیینه ده ایری گورورسن اوزونو؟
عجبا من که صداقت یولونو آزمایرام
هله گور دوکلریمین دورده ده بیرین یازمایرام.

حسین عارف

مندن یینی شعر خبر آلان دوست
بس یازین کلمه سی شعر دیلمی؟
چیخاندا سیرینه چولدن چمنین
اوزونه گولمه سی شعر دیلمی؟

کیم ده بیر شعریک میدانی داردیر
صونو گورونمین بیر لاله زاردیر.
نه قدر حیات وار شعر ده واردیر
حیاتیک معنی سی شعر دیلمی؟

الجالا-ألجالا اوجالاتلاری
اوجالا-اوجالا انن گورموشم.

محمد فضولی

شب هجران یانار جانیم
توکر قان چشم گریانیم.
اویادار خلقی افغانم
قارا بختیم اویانمازمی؟

دگلدیم من سنه مانل
سن اتدین عقلمی زانل
منه تعن ایله یین غافل
منی گورجک اوسانمازمی؟

فضولی ریند شیدادیر
همیشه خلقه روسوادیر.
صورون که بو نه سودادیر

بو سودادان اوسانمازمی؟

صمد وورغون

شاعر نه تنز قوجالیدن سن؟

نعمت سه ده گوزل شعر

شاعر اولان غم ده یئیر

عمر کچیر بو عادتله

اوغورلو بیر سعادتله

گورن منی ندیر دییر

ساچلارینا دوشن بو دن

شاعر نه تنز قوجالیدن سن؟

ایلر اوتدو دیریم من

ساچ آغاردی لیکن نه غم

الیمده دیر هله قلم

بیلیرم که ده مه یه جک

بیر سوگیلیم بیر ده وطن

شاعر نه تنز قوجالیدن سن؟

آتا نصیحتی

بیر گون قوجا بیر کیشی اولادلارینی یانینا چاغیریر و انلارا بیر سوپورگه وئریب سیندیرمالارینی خواهش اندیر.

اولادلار نه قدر چالیشیرلارسه ده انو سیندیرا بیلیرلر. آخیردا کیشی اوزو سوپورگه نی آلیب چوپلرینی بیر بیر سیندیریب قورتاریر. صونرا ازونو اولادلارینا توتوب دئیر:

سيز ده بو سوپرگه كيمي بير يرده اولساتيز هنج كس سيزي سينديرا بيلمز. انجاق ايرلسانيز سيزي تنز
محو ادرلر.

نظامی گنجوی دن بیر نچه غزل

آی اوزلو نگاریم کمه مهمان اولاجاقسان؟
بیر سویله کیمین شانینه شایان اولاجاقسان؟
شاهلیق چتری وار باشین اوستونده بو آخشام،
عنبر چترینه کیمه سلطان اولاجاقسان؟
شکر دگمه رم من سنه، اوندان دا شیرین سن،
دلبر نجه بیر بخته ورده جان اولاجاقسان؟
ظلمت گنجه، سن نورلو چراغ، پیش گوزه گلمه،
ای آب حیات، سن کیمه جانان اولاجاقسان؟
گنتدین نجه بس تاب انله سین هجره نظامی،
او خسته ایکن سن کیمه درمان اولاجاقسان؟
وصلین هوسی عومرومو سون انه یوتردی،
هجران غمینین خنجرینی قانه یتردی،
کروانسرادیر غملی کونول عشق یولوندا،
بو غم یاتاغی کروانی کروانه یتردی
عرومون گیسی روزگارین دالغالاریندا،
بوش-بوش ازوبن ساحل عمانه یتردی.
توردان قورتاران قوش که، قایتماز توره بیر ده،
گنچمیس عموری کیم یئنیدن جانه یتردی؟

بیسین نیه بیز بیلمه میثیک قدرینی وصلین،
چونکه بیزی بخت بیرباشا احسانه ینتردی.

هر گیجم اولدو کدر غصه فلاکت سنسیز
هر نفس چکدیم هدر، گنتدی او ساعت سنسیز!
سنین اول جلب ائلیه یین وصلینه آند ایجدیم اینان،
هجرینه یاندی جانیم، یوخ داها طاقت سنسیز!
باشقا بیر یاری نئجه آختاریم ای نازلی ملک،
بیلیرم، سن ده دندین: یوخ یارا طاقت سنسیز!
سن منیم قلبیمه حاکم، سنه قول الدو گونول،
سن عزیزسن، من اوجوز بیر هنجم، آفت، سنسیز!
نه گوزگم وار آراییم من سنی، بختیم ده کی یوخ،
نه ده بیر قاچماغا وار منده جسارت سنسیز!
سن نظامی دن اگر آرخاین اولسان دا گولوم،
گنجه – گوندوز آراییب المادی راحت سنسیز!

عاشقم، امرینی وئر عاشق نالانه گولوم،
یانینا من کلیم عقل ایله، یا دیوانه گولوم،
سنویرم قلب ایله جانیم کیمی جانانیمی من،
اوله رم، یا یئسته رم سن کیمی خانانه گولوم.
سنه دوست الماغیما جمله شهر دشمن الوب،
منی عفو ایله، باخیب بیر بنله دشمانه گولوم.

هاردا گورسم سنی، زلفوندن اوپوب یالوارارام،
عاشقم، عاشقه یوخدور یازی، دیوان گولوم.
سنسیزم، سندن اوزاق کیمسه نی دوشون دنرم،
یئتمیه بیر ال سنه، یوخ صبر ده هجرانه گولوم.

حسنون گوزل ایتلری، ایسوگلی جانان،
الموش بوتون عالمده سنین شانینه شایان،
گل ائيله نوازش، منه وئر بوسه لبیندن،
چونکه گوزلیم بوسه سیدیر عاشقه احسان.
سوردوم که کونول هاردادیر – آدیم بو جوابی،
هنج سورما، تاپیلماز اونو آختارسا دا انسان.
رحم ائيله دئییب سنل کیمی گوز یاشیمی توکدوم،
گل قانیم ایله ال یوما، ای آفت دوران!
انصافین اگر وارسا، سویله بو نظامی،
سنله نجه رفتار ائله سینف ای مه تابان؟

مستقل آذربایجان رسپوبلیکاسی

شرقده ایلیک دفعه آذربایجان دمکراتیک دولت قوردو. 1918 ایله آذربایجان اوز مستقل اکتینی قبول
انتدی. محمد امین رسولزاده بنله دنمیشدیر: بیر کره یوکسلن بایراق، بیر داها انمز! اما بو مستقلیک 23
آی چکدی- بونا باخمایارق بو دورده چوخ بویوک ایشلر گورولدو. مستقلیک ارزوسو همیشه خلقیمیزین
قلبینه یاشمیشدیر، بیز 991 ایله ینیدن مستقلیمیزی الهه انتدیک. اگر بو آخیر زماندا عموم ملی
لیدریمیز حیدر علی یو کمک انتمسیدی، بلکه آذربایجان دولتی ده یوخ ایدی. حاضرده انون یولونو جناب
الهام علی یو لایقنجه داوام اندیر. ایندی آذربایجان قدرتلی دولتدیر و او دنیا مقیاسلی علم، دین، مدنیت،

ایدمان، موسیقی ساحه سینده انو صاحبگی اندیر. هر بیر آذربایجان وپنداشی دا اولکه میزین چیچکلن مه سی اوچون چالیشمالیدیر.

III FƏSİL

ƏRƏBVƏ FARS SÖZLƏRİNİN DOĞRU ORFOQRAFİK YAZILIŞI VƏ ƏLİFBƏ SIRASIYLA TƏRTİBİ

A

Abid (ə)	عابد
Aqibət (ə)	عاقبت
Aqil (ə)	عاقل
Adətən (ə)	عادتا
Adil (ə)	عادل
Azər (f)	آذر
Aid (ə)	عايد
Ayin (f)	آيين
Ayna (f)	آئينه
Akif (ə)	عاكف
Aləm (ə)	عالم
Alicənab (ə)	عاليجناب
Amil (ə)	عامل
Arif (ə)	عارف
Asiman (f)	آسمان

Axır (ə)	آخر
Aciz (ə)	عاجز
Aşiq (ə)	عاشق
Aşkar (f)	أشكار
Aşina (f)	آشنا
Aşura (ə)	عاشورا

B

Badam (f)	بادام
Bərəkallah (ə)	بارك الله
Batin (ə)	باطن
Beynəlmiləl (ə)	بين الملل
Beynəlxalq (ə)	بين الخلق
Baqqal (ə)	بقال
Bədahətən (ə)	بدهتن
Bədii (ə)	بديعی
Bədxah (f)	بدخواه
Bəzən (ə)	بعضاً
Bəzi (ə)	بعضی
Bəyaz (ə)	بياض

Bələdiyyə (ə)	بلديه
Bəraət (ə)	براءت
Bəsit (ə)	بسيط
Bətn (ə)	بطن
Bəhs (ə)	بحث
Biqeyrət (f,ə)	بيغيرت
Biyaban (ə)	بيابان
Bikef (ə)	بيكف
Bigüman (f)	بيگمان
Bilavasitə (ə)	بلاواسطه
Billur (ə)	بلور
Büsat (ə)	بساط
Bismillah (ə)	بسم الله
Bülbül (f)	بلبل
Biruzə (ə)	بروزه
Bürç (ə)	برج

V

Vaqe (ə)	واقع
Vaqiə (ə)	واقعه
Vaiz (ə)	واعظ
Valideyn (ə)	والدين
Varis (ə)	وارث

Vasil (ə)	واصل
Vahid (ə)	واحد
Vacib (ə)	واجب
Vəd (ə)	وعد
Vəlvələ (ə)	ولوله
Vəliəhd (ə)	ولى عهد
Vərəsə (ə)	ورثه
Vəsait (ə)	وسائط
Vəsiyyət (ə)	وصييت
Vəsf (ə)	وصف
Vicdan (ə)	وجدان
Vüsəl (ə)	وصال
Vüsət (ə)	وسعت

Q

Qazi (ə)	قاضى
Qabil (ə)	غابل
Qayib (ə)	غايب
Qayə (ə)	غايه
Qalib (ə)	غالب

Qasid (ə)	قاصد
Qasim (ə)	قاسم
Qafiyə (ə)	قافیه
Qafil (ə)	غافل
Qeybət (ə)	غیبت
Qeyrət (ə)	غیرت
Qəbz (ə)	قبض
Qəddar (ə)	غدار
Qədəh (ə)	قدح
Qəza (ə)	قضا
Qəzəb (ə)	غضب
Qəzəl (ə)	غزل
Qəzənfər (ə)	غضنفر
Qəlb (f)	قلب
Qala (ə)	قله
Qələbə (ə)	غلبه
Qəm (ə)	غم
Qəmzə (ə)	غمزه
Qənaətkar (f,ə)	قناعتکار
Qənim (ə)	غنیم
Qənimət (ə)	غنیمت
Qərq (ə)	غرق

Qərib (ə)	غريب
Qəsidə (ə)	قصيده
Qət (ə)	قطع
Qəflət (ə)	غفلات
Qaffar (ə)	غفار
Qiblə (ə)	قبله
Qibtə (ə)	غيبته
Qisas (ə)	قصاص
Qitə (ə)	قطه
Qubar (ə)	غبار
Qürbət (ə)	غربت
Qürub (ə)	غروب
Qüsür (ə)	قسور
Qütə (ə)	قطب
Qıfıl (ə)	قفل

D

Daim (ə)	دائم
Dair (ə)	دائر
Dairə (ə)	دائره
Darəlfünun (ə)	دارالفنون
Daxil (ə)	داخل

Dabbağ (ə)	دبّاغ
Dava (ə)	دعوا
Dəllal (ə)	دلال
Dəstmal (f)	دستمال
Dilarə (f)	دلاره
Dilbər (f)	دلبر
Dildar (f)	دلدار
Dilşad (f)	دلشاد
Dövlət (ə)	دولت

E

Edam (ə)	اعدام
Ezam (ə)	اعزام
Eyb (ə)	عیب
Eymən (ə)	عیماً
Elan (ə)	اعلان
Elm (ə)	علم
Emal (ə)	اعمال
Etibar (ə)	اعتبار
Etiqad (ə)	اعتقاد
Etimad (ə)	اعتماد
Etina (ə)	اعتینا

Etiraf (f)	اعتراف
Ehkam (ə)	احكام
Ehsan (ə)	احسان
Ehtiyatkar (ə)	احتياطكار
Eşq (ə)	عشق

Ə

Əbülfət (ə)	ابوالفتح
Əql, ağıl(ə)	عقل
Ədalət (ə)	عدالت
Ədəd (ə)	عدد
Əza (ə)	اعضا
Əzəmət (ə)	اعضمت
Əyan (ə)	اعيان
Əyani (ə)	عيانى
Əyyaş (ə)	عياش
Əks (ə)	عكس
Əksəriyyət (ə)	عكسريت
Əlamət (ə)	علامت
Əlehdar (ə,f)	عليهدار
Əməl (ə)	عمل
Əmmamə (ə)	عمامه

Əmsal (ə)	عمثال
Əmtəə (ə)	امتعه
Əmud (ə)	عمود
Ənam (ə)	انعام
Ənbər (ə)	عنبر
Ənənə (ə)	عننه
Ərəb (ə)	عرب
Ərz (ə)	عرض
Ərsə (ə)	عرسه
Əruz (ə)	عروض
Əsa (ə)	عصا
Əsatir (ə)	اساطير
Əsil (ə)	اصیل
Əsr (ə)	عصر
Ətalət (ə)	عطالت
Ətayə (ə)	عطايه
Ətir (ə)	عطر
Ətlas (ə)	اطلاس
Əfv (ə)	عفو
Əfi (ə)	افعی
Əhd (ə)	عهد
Əhəd (ə)	احد

Əcayib (ə)	عجائب
Əcəb (ə)	عجب

Z

Zabit (ə)	ضابط
Zay (ə)	ضايه
Zakir (ə)	ذاكر
Zahir (ə)	ظاهر
Zəbt (ə)	ضبط
Zəka (ə)	ذكا
Zəlil (ə)	ذليل
Zəmanət (ə)	ضمانت
Zarafat (ə)	ظرافت
Zərb (ə)	ضرب
Zərif (ə)	ظريف
Zərurət (ə)	ضرورت
Zərf (ə)	ظرف
Zəfər (ə)	ظفر
Ziya (ə)	ضيا
Zillət (ə)	ذلت
Zülmət (ə)	ظلمت

İ

İanə (ə)	اعانه
İaşə (ə)	اعائنه
İbadət (ə)	عبادت
İbarə (ə)	عبارە
İbarət (ə)	عبارت
İbrətəmir (ə,f)	عبرتەمیز
İbtida (ə)	ابتدا
İqamət (ə)	اقامت
İqbal (ə)	اقبال
İqlim(ə)	اقلم
İqrar (ə)	اقرار
İqtibas (ə)	اقتباس
İqtidar (ə)	اقتدار
İqtisad (ə)	اقتصاد
İğtişəş	اغتشاش
İdarə (ə)	اداره
İdbar (ə)	ادبار
İddia (ə)	ادّعا
İdrak (ə)	ادراک
İzafət (ə)	اضافت
İzah (ə)	ايضاح

İzdiham (ə)	اذدحام
İzzət (ə)	عزّت
İztirab (ə)	اضطراب
İzhar (ə)	اظهار
İkram (ə)	اكرام
İkrah (ə)	اكراه
İlahi (ə)	الاهى
İltizam (ə)	التزام
İltimas (ə)	التماس
İltifat (ə)	التفات
İltihab (ə)	التحاب
İlham (ə)	الهام
İmam (ə)	امام
İmtahan (ə)	امتحان
İmtina (ə)	امتناع
İnadkar (ə)	عنادكار
İnqilab (ə)	انقلاب
İnzibat (ə)	انضبات
İnkar (ə)	انكار
İnkişaf (ə)	انكشاف
İnsaniyyət (ə)	انسانيت
İntibah (ə)	انتباه

İntixab (ə)	انتخاب
İntihar (ə)	انتھار
İnhisar (ə)	انحصار
İncil (ə)	انجیل
İnşa (ə)	انشا
İrq (ə)	عرق
İrs (ə)	ارث
İrtica (ə)	ارتجاع
İsbat (ə)	اثبات
İsa (ə)	عیسی
İslam (ə)	اسلام
İslah (ə)	اصلاح
İsim (ə)	اسم
İsmət (ə)	عصمت
İsnad (ə)	اسناد
İsrar (ə)	اصرار
İsraf (ə)	اصراف
İstefa (ə)	استعفا
İstehkam (ə)	استحکام
İstehlak (ə)	استهالك
İstiarə (ə)	استعاره
İstiqamət (ə)	استقامت

İstiqalaliyyət (ə)	استقلالیت
İstiqraz (ə)	استقراض
İstinad (ə)	استناد
İstintaq (ə)	استنتاج
İstismar (ə)	استثمار
İstisna (ə)	استسنا
İstifadə (ə)	استفاده
İtaət (ə)	اطاعت
İttifaq (ə)	اتفاق
İthaf (ə)	اتحاف
İfadə (ə)	افاده
İflas (ə)	افلاس
İfrat (ə)	افراط
İfritə (ə)	عفریتہ
İftixar (ə)	افتخار
İfşa (ə)	افشا
İxrac (ə)	اخراج
İxtiyar (ə)	اختیار
İxtilaf (ə)	اختلاف
İxtira (ə)	اختراع
İxtisar (ə)	اجتصار
İxtisas (ə)	اختصاص

İcbar (ə)	اجبار
İcmal (ə)	اجمال
İcra (ə)	اجرا
İşarə (ə)	اشاره
İşvə (ə)	عشوه
İşğal (ə)	اشغال
İşrət (ə)	عشرت
İştirak (ə)	اشتراک

Y

Yadigar (f)	یادگار
Yunis (ə)	یونس
Yusif (ə)	یوسف

K

Kamil (ə)	کامل
Kasa (f)	کاسه
Katibə (ə)	کاتبه
Kafir (ə)	کافر
Kahin (ə)	کاهن

Kamal (ə)	کمال
Kaman (f)	کمان
Kəmiyyət (ə)	کمیت
Kərəm (ə)	کرم
Kəfən(ə)	کفن
Kirayəneşin (f)	کرایه نشین
Kitab (ə)	کتاب
Küll (ə)	کُلّ
Küllüyyat (ə)	کلیات
Külfət (ə)	کلفت
Kündə (f)	کنده
Kürsü (ə)	کرسی
Kütlə (ə)	کتله
Küfr (ə)	کفر

G

Gəda (f)	گدا
Girdab (f)	گرداب
Gövhər (f)	گوهر
Güzəran (f)	گذران

Güzəşt (f)	گذشت
Gülab (f)	گلاب
Gülzar (f)	گلزار
Gülnaz (f)	گلناز
Gülnar (f)	گلنار
Gülüstan (f)	گلستان
Gülşən (f)	گلشن
Güman (f)	گمان
Gümrah (f)	گمراه
Günah (f)	گناه

L

Lazım (ə)	لازم
Lacivərd (f)	لاجورد
Ləvazimat (ə)	لوازمات
Ləzzət (ə)	لذت
Ləziz (ə)	لذیذ
Lənət (ə)	لعنت
Lətafət (ə)	لطافت
Lətif (ə)	لطیف
Lətifə (ə)	لطیفه
Lügət (ə)	لغت

Lüzum (ə)	لزوم
Lütf (ə)	لطف
Lütfəli (ə)	لطفعلی

M

Maddə (ə)	ماده
Mail (ə)	مائل
Maye (ə)	مایع
Malik (ə)	مالک
Mahir (ə)	ماهر
Meyvə (ə)	میوه
Meymun (ə)	میمون
Meyxanə (ə)	میخانه
Məhvər (ə)	محور
Mehdi (ə)	مهدی
Möhnət (ə)	محنت
Mehriban (f)	مهربان
Maarif (ə)	معارف
Maaş (ə)	معاش
Məddah (ə)	مداح
Mədh (ə)	مدح
Məzmun (ə)	مضمون

Məzun (ə)	مأذون
Məzuniyyət (ə)	مأذونیت
Məişət (ə)	معیشت
Mələk (ə)	ملك
Məmur (ə)	مأمور
Mənbə (ə)	منبع
Mənəvi (ə)	معنوی
Mənsəb (ə)	منصب
Mənsüb (ə)	منسوب
Mənsur (ə)	منثور
Məntiq (ə)	منطق
Mənşə	منشأ
Mərsiyə (ə)	مرثیه
Məruz (ə)	معرض
Mərhəba (ə)	مرحبا
Mərhələ (ə)	مرحله
Mərhəmət (ə)	مرحمت
Məsdər (ə)	مصدر
Məsləhət (ə)	مصلحت
Məsnəvi (ə)	مثنوی
Məsud (ə)	مسعود
Məsul (ə)	مسعل

Məsum (ə)	معصوم
Mətləb (ə)	مطلب
Məxəz (ə)	مأخذ
Məxsus (ə)	مخصوص
Məhəbbət (ə)	محبت
Məhəllə (ə)	محله
Məhəmməd (ə)	محمد
Məhz (ə)	محض
Məhkum (ə)	محكوم
Mahmud (ə)	محمود
Məhrəm (ə)	محرم
Mərhum (ə)	مرحوم
Məhrum (ə)	محروم
Məcmuə (ə)	مجموعه
Məşuqə (ə)	معشوقه
Mizrab (ə)	مضرب
Millət (ə)	ملت
Miras (ə)	میراث
Misal (ə)	مثال
Misqal (ə)	مثقال
Misra (ə)	مصراع
Misri (ə)	مصرى

Mövqe, vaxt (ə)	موقه
Mövzu (ə)	موضوع
Mövcudiyyət (ə)	موجودیت
Mömin (ə)	مؤمن
Mötəbər (ə)	معتبر
Muğamat (ə)	مقامات
Müasir (ə)	معاصر
Mübalığə (ə)	مبالغه
Mübarək (ə)	مبارک
Mübahisə (ə)	مباحثه
Mübtəla (ə)	مبتلا
Müvəkkil (ə)	موکل
Müqabil (ə)	مقابل
Müqəvvə (ə)	مقوی
Müqəddəmə (ə)	مقدمه
Müqəddərat (ə)	مقدرات
Müqəddəs (ə)	مقدس
Müqəssir (ə)	مقصر
Müdaxilə (ə)	مداخله
Müddəa (ə)	مدعا
Müdrük (ə)	مدریک
Müəzzin (ə)	مؤذن

Müəllim (ə)	معلم
Müəllif (ə)	مؤلف
Müəmma (ə)	معما
Müəssisə (ə)	مؤسسه
Məəttəl (ə)	معطل
Müzəffər (ə)	مضفر
Müyəssər (ə)	میسر
Mükalimə (ə)	مکالمه
Mükafat (ə)	مکافات
Münaqişə (ə)	مناقشه
Mündəricə (ə)	مندرجه
Münəccim (ə)	منجم
Müntəzəm (ə)	منتظم
Murad (ə)	مراد
Müraciət (ə)	مراجعت
Mürəkkəb (ə)	مرکب
Mürsəl (ə)	مرسل
Müsafir (ə)	مسافر
Mehman (ə)	مهمان
Müsahib (ə)	مصاحب
Müsbət (ə)	مثبت
Müstəbid (ə)	مستبد

Müstəqil (ə)	مستقل
Müstəsna (ə)	مستثنى
Mütaliə (ə)	مطالعه
Mütəkkə (ə)	متکه
Mütəfəkkir (ə)	متفکر
Mütəşəkkil (ə)	متشکل
Müti (ə)	مطیع
Mütləq (ə)	مطلق
Mühafizə (ə)	محافظع
Məhərrəm (ə)	محرم
Mühit (ə)	محیط
Müşayiət (ə)	مشايعت
Müştərək (ə)	مشترک
Müştəri (ə)	مشتري
Müşfiq (ə)	مشفيق

N

Nadir (ə)	نادر
Nadürüst (f)	نادرست
Nazim (ə)	ناظم
Nail (ə)	نائل
Namaz (ə)	ناماز

Namizəd (f)	نامزد
Nasir (ə)	ناثر
Natamam (f)	ناتمام
Natiq (ə)	ناطق
Nemət (ə)	نعمت
Naqqal (ə)	نقال
Nəzarət (ə)	نظارت
Nəzər (ə)	نظر
Nəzm (ə)	نظم
Nal (ə)	نعل
Nəsib (ə)	نصيب
Nəsir (ə)	نسر
Nəşət (ə)	نشأت
Nizami (ə)	نظامی
Niyaz (f)	نیاز
Nigar (f)	نگار
Nifaq (ə)	نفاق
Növ (ə)	نوع
Nümunə (ə)	نمونه
Nüsrət (ə)	نصرت
Nüsxə (ə)	نسخه
Nüfuz (ə)	نفوذ

P

Para (f)	پارا
Pərəstiş (f)	پرستش
Peşə (f)	پیشه
Püşk (f)	پشک
Püxtə (f)	پخته

R

Rabitə (ə)	رابطه
Razi (ə)	راضی
Rəqqasə (ə)	رقاصه
Rəzalət (ə)	ردالت
Rəiyyət (ə)	رعیت
Rəis (ə)	رئیس
Rəy (ə)	رای
Rəna (ə)	رنا
Rəhm (ə)	رحم
Riayət (ə)	رعایت
Rizvan (ə)	رضوان
Riyazi (ə)	ریاضی
Rüb (ə)	ربع

Rūbai (ə)	رباعی

S

Sabir (ə)	صابر
Sabit (ə)	ثابت
Sadiq (ə)	صادق
Saat (ə)	ساعت
Saib (ə)	صائب
Saleh (ə)	صالح
Samit (ə)	صامت
Saniyə (ə)	ثانيه
Saf (ə)	صاف
Sahib (ə)	صاحب
Sahil (ə)	صاحل
Sehr, səhər (ə)	سحر
Sabah (ə)	صباح
Səbr (ə)	صبر
Savab (ə)	صواب
Səda (ə)	صدا
Sədəf (ə)	صدف
Səy (ə)	سعی
Sayad (ə)	صایاد

Səlahiyyət (ə)	صلاحیت
Səma (ə)	سما
Səməd (ə)	صمد
Səmərə (ə)	ثمره
Səmimi (ə)	صمیمی
Səmt (ə)	سمت
Sənaye (ə)	صنایه
Sərraf (ə)	صراف
Sərf (ə)	صرف
Səthi (ə)	سطحی
Səf, sıra (ə)	صف
Sipər, qalxan (f)	سپر
Sifariş (ə)	سفارش
Sultan (ə)	سلطان
Surət (ə)	صورت
Sübh (ə)	صبح
Süqut (ə)	سقوط
Sükut (ə)	سکوت
Sülalə (ə)	سلاله
Süst (f)	سست
Süxur (ə)	صخور

T

Tabe (ə)	تابع
Tayfa (ə)	طائفه
Tale (ə)	طاله
Tas (ə)	طاس
Tahir (ə)	طاهر
Tabaq (ə)	طبق
Təbəə (ə)	تبعه
Təvazökar (ə,f)	تواضعکار
Təqaüd (ə)	تقاعد
Təqib (ə)	تعقيب
Təəssüb (ə)	تعصب
Təəssürat (ə)	تاثيرات
Təzad (ə)	تضاد
Təzahür (ə)	تظاهر
Təziyə (ə)	تعزیه
Təzim (ə)	تعظيم
Təzyiq (ə)	تضييق
Təzkirə (ə)	تذکره
Təyyarə (ə)	طياره
Təkamül (ə)	تکامل
Təkzib (ə)	تکذيب
Təkid (ə)	تاکيد

Tələb (ə)	طلب
Tələt (ə)	طلعت
Tələffüz (ə)	تلفظ
Təltif (ə)	تلطيف
Tamaşa (f)	تماشا
Təmin (ə)	تأمين
Təmsil (ə)	تمثيل
Tənəffüs (ə)	تنفس
Tənzim(ə)	تنظيم
Tənzif (ə)	تنظيف
Təravət (ə)	طراوت
Tərənnüm (ə)	ترنم
Tərəf (ə)	طرف
Tərz (ə)	طرز
Təriqət (ə)	طريقت
Təsəvvür (ə)	تصور
Təsir (ə)	تأثير
Təsis (ə)	تاسس
Tətbiq (ə)	تطبيق
Təfəkkür (ə)	تفكر
Təfərrüat (ə)	تفرعات
Təxəyyül (ə)	تخيل

Təxəllüs (ə)	تخلص
Təhsil (ə)	تحصيل
Təcəssüm (ə)	تجسم
Təcil (ə)	تاجيل
Təşəbbüs (ə)	تشبیس
Təşəkkür (ə)	تشکر
Tilsim (ə)	طلسم
Timsal (ə)	تمثال

U

Ud (ə)	عود
Ustad (ə)	استاد

Ü

Üzvi (ə)	عضوی
Ünsür (ə)Üzr (ə)	عذر
Üzürxah (ə,f)	عذرخواه
Ülvi (ə)	علوی
Ümdə (ə)	عمده
Ümumən (ə)	عموماً
Ünvan (ə)	عنوان
Ünsür (ə)	عنصر

Üsyan (ə)	عصیان
Üsul (ə)	اصول
Üfûq (ə)	افق

F

Fazil (ə)	فاضل
Faiq (ə)	فائق
Fayda (ə)	فايده
Fail (ə)	فاعل
Fateh (ə)	فاتح
Fatimə (ə)	فاطمه
Feyz (ə)	فيض
Feil (ə)	فعل
Fəza (ə)	فضا
Fəzail (ə)	فضائل
Fəzl (ə)	فضل
Fəna (ə)	فنا
Fərəh (ə)	فرح
Fərziyyə (ə)	فرضيه
Fəsil (ə)	فصل
Fitri (ə)	فطرى
Füzuli (ə)	فضولى

Fürsət (ə)	فرصت
Fəxr (ə)	فخر
Fəxrəddin (ə)	فخر الدين

X

Xar (f)	خوار
Xassə (ə)	خاصه
Xatir (ə)	خاطر
Xeyirxah (ə,f)	خيرخواه
Xəbis (ə)	خبیث
Xalat (ə)	خلعت
Xətt(ə)	خط
Xəttat (ə)	خطاط
Xislət (ə)	خصالت

H

Hakim (ə)	حاكم
Haram (ə)	حرام
Hasil (ə)	حاصل
Hatəm (ə)	حاتم
Hafiz (ə)	حافظ
Hacı (ə)	حاجی

Heyvan (ə)	حيوان
Heyət (ə)	هيئت
Heysiyyət (ə)	حيثيت
Hədə (ə)	حده
Həzin (ə)	حزين
Həya (ə)	حيا
Həkim (ə)	حكيم
Həlimə (ə)	حليم
Hamam (ə)	حمام
Hammal (ə)	حمال
Həmərəy (ə)	همراي
Həris (ə)	حريص
Həsır (ə)	حصر
Hikmət (ə)	حکمت
Hirs (ə)	حرص
Hasar (ə)	حصار
Hiss (ə)	حسّ
Hissə (ə)	حصّه
Hökmran (ə,f)	حکمران
Hüzn (ə)	حزن
Hüzur (ə)	حضور
Hürufi (ə)	حروفی

C

Cazibə (ə)	جاذبه
Cahan (f)	جهان
Cəm (ə)	جمع
Cild (ə)	جلد

Ş

Şair (ə)	شاعر
Şaiq (ə)	شائق
Şeir (ə)	شعر
Şərh (ə)	شرح
Şikayətnamə (ə,f)	شکایتنامه
Şüa (ə)	شعاع
Şüar (ə)	شعار
Şükür (ə)	شکر

NƏTİCƏ

Nəticə etibarilə respublikamızın bütün ali məktəblərində, onların filologiya fakültələrində 45 saatlıq bir müddət ərzində bir semestrlik tədris olunan “Eski Azərbaycan əlifbası” mövzusunda olan ehtiyacı ödəmiş olduq. Kitab şəklində dərc edilən bu dərslik giriş və 3 fəsildən ibarətdir.

Girişdə çalışıb ərəb əlifba və yazısı barədə müfəssəl məlumat vermişik.

I fəsildə əlifba və onun yazılış qaydaları haqqında kifayət qədər məlumat verilib əyani surətdə göstərilir.

II fəsildə oxu materiallarına (şeir və mətnlərə) yer ayrılmışdır.

III fəsildə ərəb və fars sözlərinin lüğət şəklində yazılış qaydaları verilmişdir ki, bu da dilimizdə işlədilən yabançı kəlmələrin doğru-düzgün yazılışı deməkdir. Lakin, əziz tələbələr və oxucular, ancaq 45 saatlıq dərs üçün zəngin ənənələrə malik olan ərəb və fars sözlərini və 13 əsrlik möhtəşəm ərəb əlifbası ilə yazılmış bir xəzinəsi tam dərk etmək mümkün deyildir. Bunun üçün hər bir kəs üçün müasir dövrümüzdə geniş imkanlar açılmışdır. Zəngin kitabxanalar, internet səhifələri, kompüter və sənin şəxsi mütaliən köməyinə gələ bilər. Sizə bu yolda uğurlar arzulayıram!

Ehtiramla, müəllif

MÜNDƏRİCAT

1. *GİRİŞ*
2. *I FƏSİL. ESKİ AZƏRBAYCAN YAZISI*
3. *II FƏSİL. OXU MATERİALLARI*
4. *III FƏSİL. ƏRƏB VƏ FARS SÖZLƏRİNİN DOĞRU ORFOQRAFİK YAZILIŞI VƏ ƏLİFBƏ SIRASIYLA TƏRTİBİ*
5. *NƏTİCƏ*

İSTİFADƏ OLUNMUŞ ƏDƏBİYYAT

1. Ağamirov C. Fars dili, Bakı, 2009.
2. Abbaszadə M. Eski Azərbaycan əlifbası, Gəncə, 1901.
3. Əlizadə S. Eski Azərbaycan yazısı, Bakı, 1993.
4. Ərəb və fars sözləri lüğəti, Bakı, 1966
5. Əmini İ. Ərəb əlifbalı fars ədəbiyyatı, Tehran, 1976.
6. Emre C. A. Eski Osmanlı yazısı, İstanbul, 1953.
7. Məmmədov Ə. Ərəb dili, Bakı, 1962.
8. Məmmədzadə C. Fars əlifbasının tədrisi, Bakı, 2014
9. Rüstəmov T. Fars dili, Bakı, 2004.
10. Hatəmi N. Z. Fars dili, Bakı, 1984.
11. Türkcə - rusca lüğət, Moskva, 1977.